

WWW.UNILIB

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 11. у Будиму 20. Априла 1864. Год. VI.

Едан образац устройства народне школе.

У войводству Готтиу Немачкој издата є прошле године следећа наредба за народну школу, из кое ће сваки увидити, шта изображен свет са овом својом школом смера и куда мора са оваком наредбом цео тај народ до кратког времена dospети.

I. ДУЖНОСТИ И ПРАВА ПОДАНИКА У СМОТРЕЊУ УЧЕЊА ДЕЦЕ.

Школска дужност. Родитељи или њихови заступници несму ни едно дете оставити без оне науке, која є за народну школу прописана.

Науке у нар. школи прописане су ове: наука вере, матерњи език са читањем и писањем, рачун, земљопис, повестница, природопис и природословље, певањ, рисањ и гимнастика. — Наука вере учисе у нар. школи на основу библичке повестнике и то оне новог завета.

Задаћа нар. школе и средства. Нар. школа има децу воспитати за свестно морално деланје и има све умне снаге њихове подеднако развити. Што деца несватају то им се неказує, нити шта на изузетуче, што им нис пре толико изтумачено, да разумеу. У школи су само она дисциплинарна средства допуштена, која разуман отац употребљує.

Трајање школе. Свако дете дужно є осам година у ову школу непрекидно и уредно ходити.

Ослобођење од ове дужности. Само они родитељи, кои могу приватног учителя држати или кои уму сами децу учити, могу их у школу неслати, али их морају све прописане науке научити и на изпит ставити.

II. ДУЖНОСТИ И ПРАВА ОБШТИНА У СМОТРЕНЮ ИЗДРЖАВАЊА ОВЕ ШКОЛЕ.

Школска обштина. Свака политична обштина чини и школску обштину. Више мали обштине могу само онда једну школску обштину чинити, ако нису више од по сата раздалеко и ако су путови до школе тако добри, да увек могу деца доћи. Под овим условима и кад се све обвежу суразмерно и трошити на школу сме се свака обштина са манџ од тридесет деце тражити, да школе ради с' другом у свезу ступи; и сваку оваку обштину може држава са оближњом у погледу школе спонти, па ако ни ове неби могле нужна за школу трошка измагати, то ће их држава суразмерно помагати; а свака обштина сме одма из ове свезе изступити, чим довољно снаге има, да може сама школу издржавати.

Обштинска школа. Свака школска обштина мора по једну, а по потреби и више школа имати.

Законити број деце је осамдесет; а чим их више има, мора се одма и више школа и учитеља наредити.

Школско здание. Свака школа мора имати собствено и сасвим за њу удешено здание; исто тако морају и сви намештаи и зграде удешене бити по цели школе и здрављу деце.

Учевна опрема. Свака школа мора сву прописану учевну опрему имати и ваља се постарати, да свака школа што бољу школску библиотеку набави.

Трошкови на школу. Трошкове за подизањ, издржавањ и разширивањ школа, за плату али и за пензију учитеља, и за помаганњ ових удовица и сирота, има обштина из свога сопственог прихода ил порезе давати, ако већ нема на то одређеног фонда ни други школски прихода, ил у колко ови, где их има неби могли измагати. Фондације остављене изрично на ову ил ону цел школе несме обштина по својој вољи на другу цел школе узимати. Само у оном случају, ако приход које школске фондације превазилази прописане расходе сме обштина код власти потражити, да тај сувишак на другу коју школску цел за време употреби. Где више сдружени обштина једну школу издржавају, ту мора она у којој је школа, ако остале тако ишту са трећином више прилога на школу давати.

Особити школски приходи. Осром редовни прихода спада овамо још и школарина и све новчане школске каштиге.

Школарина. (Плата, што е свако школу походеће дете за науку дав.) Оћел се школарина давати ил не зависи од заключения общине. При одређивању колика да буде школарина има се тако порезати, да одбиюћи приходе фондация где их има и приходе школски земаля найвише половина осталог трошка на школарину дође, а половина на общинску касу. Школарина никако несме по варошима виша бити од 4 талира за 1 дете, 6 за 2 детета истог оца, а 8 за 3; а по мањим местима само половина од тога.

Државни прилози. Оне общине, коє посведочено немогу сав за школу прописан трошак измагати помаже суразмерно држава из свои прихода.

III. ДАЛЪ ДУЖНОСТИ И ПРАВА РОДИТЕЛЯ ИЛ ТУТОРА ДЕЧИИ.

Полазак у школу. Чим коє дете наврши шесту годину имаю га родителѣи одма у школу дати. Само ако би дете болешљиво ил врло слабачко било, онда се после навршене седме има у школу довести. Може се и пре навршене шесте, ако само неки месец треба дете у школу дати, ако школски одбор допусти.

Уписивањ у школу. Сва за школу деца имаю се одма на почетку школске године у школу довести и уписати, другчие се непримаю, ван да е због болести закоснило, или да су се родителѣи из друге общине амо преселили, и у овом случаю има дете донети атестат, да е и како е онде у школу ишло, како е у нъой напредовало и како се владало. Овај атестат има само дотични учитель власт издати, и то мора бесплатно учинити.

Изписивањ из школе. Ни єдно дете неможе пре навршене 14, и односно 15 године из школе изписано бити; а ако коє неби још ни онда знало читати, писати и обичне рачуне радити, то су дужни родителѣи и далъ га у школи оставити и дотле слати, док год то ненаучи, ван да би коє очевидно тако тупоглаво било, да ние надежде, да може то научити. Ако би ко желио свое дете, коє е школу добро свршило још и далъ у нъой оставити, то се има о том са школским одбором споразумети.

Школа, кою имаю деца походити. Редовно мораю деца ону школу походити у кою общину спадаю; ал родителѣи имаю право свою децу и у другу общину у школу дати, и тим се ослобађаю од плаћања школарине у својой общини, а никако и од остали прилога на школу.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Уредно походење школе. Само добро извинљиво изостајање од школе прима се, а свако друго спада под каштигу.

Каштиге за изостајање од школе. Родитељи и њихови заступници одговорни су држави за науку деце пак и за походење школе. За сваки дечји недолазак у школу каштигују се родитељи са 5 талира или суразмерним апсом. У крайности има школска власт право децу од немарни родитеља одузети и на њихов их трошак на бољу негу дати.

Тужбе прогиву учитеља. Ако кон од родитеља има шта на учитеља зато, што овај његово дете злоставља, то му је слободно учитеља школском одбору па онда и школској власти тужити, ако неби зедовољан био са пресудом одбора; а никако несме сам собом у школу доћи и онде учитеља нападати, нити га сам собом на одговор изазивати; а ако би то учинио, има са 10 талира или суразмерним апсом каштигован бити, коју ће каштигу у нужди полицијна власт истерати.

Искључење детета од школе. Ако би кое дете из дисциплинарни, полицијни ил други казнички узрока из школе искључено бити морало, то се има старати за његову науку на рачун родитеља или ових заступника, а ако ови неби могли плаћати, онда на рачун општине или државе.

Дужности родитеља у смотренио приватног учења деце. Нешиљане за школу деце у школу ослобађа родитељ само од школарине, а никако и од остали школски дација. Уче л' децу своју приватно, то су одговорни држави за сву ону науку, што је за народну школу прописана. Изађе л' где сумња о овом, то је дужност дистриктуалног инспектора на пристојан начин достаточнио о том уверитисе, и родитељи се имају повиновати жељи и наредби инспектора; а ако би се противили, то имају 5 талира ил и више каштиге платити или на суразмеран апс осуђени бити.

Одузеће права приватног учења деце. У случају, да би се кои од родитеља тврдо противио наредби инспектора, има школска власт право одузети право, да своју децу приватно уче, и онда наступаю наредбе горе поменути каштига за непоходење школе. Исто то бива, кад се инспектор увери, де приватно учење деце неиде са оним успехом, као што је прописано, и ако родитељи неће она средства да употребе, која инспектор за бољи успех деце предлаже.

IV. ИЗОБРАЖАНЪ УЧИТЕЛЯ.

Учительске семинарије. За изображенѣ учителя стара се држава средством учительски семинарија.

Приманѣ у семинарију. Пре навршене 16. године не може се нико у овај завод примити. Да ко примљен буде мора пре тог најманѣ нижу гимнасију добро свршити или јаван изпит са добрим успехом положити од сви ови наука, што су за гимнасију прописане.

Семинарске науке. Осром повторавања гимнасијални наука учи се овде Педагогија и Дидактика и ових историја, Антропологија и Психологија, Историја Литературе и Појанѣ с' Музиком. На гимнасији свршиване науке имају се овде допунити као: Математика и све природословне струке са особитим обзиром на потребу народне школе; исто тако и рисанѣ и гимнастика. А што се науке веретиче, та се има овде најглавније у историчком виду израђивати, и има се учити исторички развитак Християнства на основу библичне повестице и старог ал особито новот завета, заједно са историчким развитком християнске цркве.

Брой ученика у семинарији није ограничен.

Плата за науку у семинарији не даје се никој.

Способност за учительство. Ко у семинарији добие атестат, да е науке добро свршио и прописане вештине извикао има се као кандидат за учительство у матрикулу уписати и тим постае способан за избор.

Предходна служба. Сваки кандидат има прве две године после семинарске науке као помоћник или као наместник учительски служити.

Брисанѣ из матрикуле. Ако би који кандидат хтео у страну државу на време прећи мора се министарству јавити, другиче се брише из матрикуле.

V. НАМЕШТАНЪ УЧИТЕЛЯ.

Право избора общинско. Кој год общине школу своју без државне помоћи издржавају те имају и право саме учителя себи бирати. Учителја бира общински одбор под председничством начелника общине; а у сдруженим общинама бира га она у којој школа стои. Све изборе потврђује земальска власт.

Право избора патронатско. Где има патроната, тамо с право избора нѣгово. Коя община нема за себе право патроната, той мора патронат учителя представити, и ако община ништа противно нема, може га власт потврдити.

Државно намештанѣ учителя. Које общинске школе држава подпомаже, тима она и учителѣ намешта. Исто ово чини држава и у сваком оном случаю, ако община или патронат упразниѣно учительско место за 4 месеца непопуни. Али у овом случаю има држава одређеног учителя дотичной общини представити и на пробу дати, и само ако община ничега важног противу нѣга неузима може га власт потврдити.

Привремено намештанѣ. Сваки учитель ставля се најпре као провизоран, али несме провизорна ова дуже од две године трајати.

Женске као учители. На три најмлађа разреда могу и женске место учителя стављене бити, но само с' допуштенѣм министерства и ако дотична община то жели. Али ова мора најпре јавни изпит о својој вештини положити пред комисиом која уобште за изпит учителя постои.

(Продужиће се)

Изясненіе Свете Литургіе.

Изъ Духовне Бесѣде извадио Н Ћ. В.

(Продуженѣ).

Прилѣжне Молитве или Сугуба Ектенія.

После Св. евангелія, діаконъ ставши на амвонъ почне прилѣжне молитве съ рѣчма: *Ꙗцѣмъ вси ѿ всеа дѣши, ѿ всегѡ помъшленія нашегѡ, Ꙗцѣмъ: Господи, вседержителю, Боже Отѣцъ нашихъ, молимъ ти са оуслыши и помилѡй т. в. Рецимо сви, одъ све душе и одъ свегъ срдца (одъ све мисли) нашегъ, рецимо: Господи! Свемогућий Боже Отаца' нашихъ молимо се Теби, саслушай, и смилуй се. Обе ове кратке молитве есу као предговоръ, за коимъ слѣдуе еданъ обштыи призивъ, и седамъ посебныхъ молитава, на кое свагда по трипутъ са „Господи помилѡй“ одговарамо, за изразити с' тымъ да се свойски и изъ свегъ срдца Богу молимо,*

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Обштыи призывъ овако гласи: Помилѡи насъ Боже по величїи милости твоей молимтиса оуслыши и помилѡи. т. е. смилуй се на насъ Боже по великой милости твоїой, молимо се теби саслушай насъ и смилуй се на насъ. Милосрдїе Божїе, коимъ онъ наше молитве прима, нужно намъ є найвєшма и пре свега, еръ безъ овога, ма' се мы колико молили, неможемо се успѣху надати одъ нашихъ молитава.

Затимъ долазе посебне молитве овымъ редомъ :

Єще молимса ѡ всепресвѣтлѣйшемъ и державномъ Императорѣ нашемъ Францѣ Иосифѣ Первомъ, т. е. Юштъ се молимо за найпресвѣтлїга и могућнога цара нашегъ; ѡ державѣ за владательску снагу и могућность цареву; покѣдѣ, за побѣду; пребыванїи, за обстанакъ и за дуго пребыванѣ нѣгово на царскомъ престолу; ѡ мирѣ, здравїи и спасенїи егѡ, за мирно и спокойно царованѣ, за здравлѣ и за душевно спасенїе нѣгово; и Господѡ Богѡ нашемъ нмипаче поспѣшити и посовити емѡ во всѣхъ, и покорити подъ ногѣ егѡ всякаго врага и сѡпостата. — да Господъ Богъ нашъ нѣму (т. е. цару) особито на руци буде и помогне у свачему, и да покори подъ ноге нѣгове свакогъ непрїятеля и противника.

Єще молимса ѡ сватѣйшемъ Патрїарсѣк нашемъ, ѡ Преосвѣщенїйшемъ Архїереи нашемъ, и ѡ всиѣхъ Хрїстѣк кратїи нашей, — молимо се за Пастире Духовне.

... ѡ всемъ ихъ Хрїстолюбивомъ воинствѣ, молимо се за воиску цара нашегъ, коя є Христу вѣрна, и коя за любовъ спасителя свога животь свой полаже у рату брашеи насъ, отачбину и св. Цркви одъ непрїятеля.

... ѡ кратїахъ нашихъ священнїцѣхъ, священномонасѣхъ, и ѡ всемъ во Хрїстѣ кратствѣ нашемъ. — Молитва за свештенике, калуѣере, кои су уедно и свештеници и за сва духовна лица. —

... ѡ милости, жизни, мирѣ, здравїи спасенїи, поспѣшнїи и вѣтавленїи грѣхѡвѣхъ раковѣхъ Божїихъ кратїи святагѡ храма сгѡ. Молимо за милость, животь, миръ здравлѣ, спасенїе, и прощтенїе грѣхова' свою Хрїстіяна', кои сачиняваю братство оне цркве, у коїой се налазимо, кои припадаю той цркви и той обштинїи црквеної. Узъ ову молитву додаю се по гдѣкадъ на особено захтѣванѣ и имена оныхъ живихъ лица' за кое се на той служби Божїой особито молити желимо, т. е. чита се читуля живихъ, или молбанъ за благоу намѣру, за изцѣленїе одъ болести, за благословѣ срећнота пута, или благодаренїе на Божїой милости.

... ѿ блаженыхъ приснопамятныхъ, свѣтѣйшихъ патріархъ православыныхъ, ѿ благочестивыхъ царѣхъ и благовѣрныхъ царицахъ, и создателехъ свѣтаго храма сего, молимо се за покойне и свагдашнѣгъ спомена достойне патріархе, за побожне цареви и благовѣрне царице, и за основателѣ светога овогъ храма Божіегъ; и ѿ всѣхъ преждепочившихъ отцѣхъ, и кратіахъ нашихъ здѣ лежащихъ и по всюдѣ православыныхъ, молимо се и за све пре починувшѣ православыне отце и браћу нашу, кои су саранѣни овдѣ или ма' на коемъ другомъ мѣсту. — Овдѣ се могу додати поименце покойници, за кое се Богу молимо. За мртве чита се гдѣкадѣ и обашка ектенія за упокой одма после прилѣжныхъ молитава, и онда се на нѣой споминю читулѣ или имена покойника'.

Последня прилѣжна молитва е: ѿ плодоносѣщихъ и докродѣющихъ въ свѣтѣмъ и всечестнѣмъ храмѣ семъ. т. е. за оне кои у овомъ светомъ и частномъ храму Божіемъ приносе добре плодове христіанскога живота прилажући одъ имања свога на издржаванѣ цркве и црквеныхъ служителя, на украшеніе храма Божіегъ, и кои добро чине у томъ храму Божіемъ те угледаю и помажу, одъ свога поштеногъ имања и одъ свое привреде, клясте, слѣпе, хроне, сирочаль, удовице и уобште све сиромaxe, кои томъ храму Божіемъ припадаю, или се у болницама и сиротинскимъ кућама тогъ храма издржаваю; ѿ тѣрждающихъ са, т. е. за црвене служителѣ и труѣенике, као што су црквеници, звонари, послужителѣ у болницама и у домовима за сиротиню, и за гробляре; ѿ поющихъ и предстоащихъ людехъ ѿжидающихъ ѿ Тебе великіа и когатыа милости, за оне кои пою и за све люде кои у цркви стоу, и очекую одъ Бога велику и обилну милость, помилованѣ, опроштенѣ грѣхова и спасеніе.

Докле се прилѣжне молитве на гласъ читаю дотле се и свѣштеникъ предѣ светымъ престоломъ у себи Богу моли, да бы онъ милостивно примію ова моленя наша, и послао намъ свою обилату милость, и напоследку завршуе на гласъ сугубу ектенію славећи милостивога и човѣколюбивога Бога, Отца и Сына и Светога Духа.

Молитве за оглашене.

Оглашени, учећи се или катихумени звали су се у старо време они люди, кои су се учили вѣри и богоугодному животу, али кои

іоштѣ нису были крштени. Они су заедно с' грѣшницама, кои се явно каяху и са одлученима морали изилазити изъ скупштине вѣрныхъ, пре него што бы се они изъ цркве одпустили позива діакона найпре нѣи да се Богу помоле, затимъ позива вѣрие да се по братској любви моле Богу за оглашене да Господъ помилуєтъ ихъ, т. е. да имъ опрости све грѣхе нѣихове, што учинише изванъ заеднице съ црквомъ: огласитъ ихъ словомъ истинны, т. е. да ихъ научи наукомъ истине, да ихъ просвѣти свѣтлошћу Христове науке; ѿкрѣтитъ имъ евангеліе правды, т. е. да имъ откриє евангеліе правде, да усели у нѣи живо увѣренѣ да ѣе се они оправдати и опростити одъ дрѣхова средствовоъ заслуга Спасителъныхъ; соединитъ ихъ сватѣй свой соборѣй и апостолѣтѣй цркви, т. е. да ихъ Богъ посредствомъ светога крштена и молитава' црквеныхъ у свое време присаєдини светой православной цркви, да ихъ удостои да постану прави Христіяни и да се придруже вѣрныма. Напоследку заповѣди се оглашенима да главе приклоне за знакъ отданости къ Богу и за полученѣ пастирскогъ благослова. У то време моли се свештеникъ Богу за оглашене, да ихъ удостои светога крштена, да имъ опрости грѣхе, да имъ дарує добро и поштено владанѣ (одежду нетлѣнїя), и заврши молитву за оглашене велегласно съ жельомъ: да и тїи (оглашени) съ нама славе име пресветогъ и триєдинога Бога. После тога діакона съ рѣчма: „Елици ѿглашенїи изидите, ѿглашенїи и зидите, да никто ѿ ѿглашеныхъ.“ зповѣди, да сви кои су оглашени изъ цркве изиђу, и да никто одъ нѣихъ у цркви неостане. С' тымъ се завршує Литургія оглашенихъ.

У данашнѣ време непостои међу Христіянима разредъ оглашенихъ, почемъ се дѣца Христїянскихъ родителя' іоштѣ као врло мена уводе у цркву посредствомъ Светога Крштена, а исто таю покайници и одлучени одъ светога причешћа и одъ црквене заєдице єдва се могу сада у цркви примѣтити; но ипакъ молитве за оглашене задржане су на светой Литургїи и употреблює се поглато изъ ова два узрока: прво зато, што се и данасъ налази людіи, кои као одрасли найпре се уче вѣри и закону Христїанскомъ да се могу удостоити св. крштена као н. пр. кадъ Евреинъ, Мухамедоць или Поганикъ жели постати Христїяниномъ; друго пакъ, си мы носимо име Христїяна', али неживимо сви и свагда по христїянски, нити свимъ ердцемъ тежимо за спсєнисмъ, на кое смо пизвани. С' тога свакій одъ насъ пре него што ступа къ вечери Господной, — къ слушаню свете Литургїє, валя да бри-

жљиво испитуе своју савѣсть: да ли је онъ достојанъ присуствова-
вати при савршаваню свете Евхаристіе, па почемъ нема између
насъ ни єднога кои бы сасвимъ достојанъ быо, то намъ валя пони-
зно, по примѣру негдашнихъ оглашенихъ и каюћихъ се, главу
приклонити, и са скрушенимъ срцемъ Бога молити да се смилуе
на насъ, пакъ се свойски старати да унапредакъ у свему онако
живимо као што се крштенемъ човѣку и послѣдователю Христове
науке пристои. Иначе слушаюћи само обичая ради свету Литур-
гию, а нестараюћи се за свое поправленіе и за напредакъ у добро-
дѣтельномъ и богоугодномъ животу, подпадамо мы подъ онаково
осуђеніе, какво є заслужіо у познатой евангелској причти човѣкъ
онај, кои є дошао на царску гостбу у непристойной одећи, и
коме є за то царь казао: *Дрѣже, како вшелъ еси сѣмъ не имши
оудѣланіа крачна; — пакъ по томъ придодоа пресуду: „возмите
его, и поверзите во тмѣ кромѣшнѣ.“* (Мат. 12, 12. 13.)

(Продужиће се.)

Генерал Милутиновић.

(Єдно животописање за читање старіой деци.)

(Свршетак.)

Године 1812 дигне се поново рат на Француза. Милутино-
вић добиє поново прилику свое юнаштво и войничку вештину по-
казати. Обилазећи нѣгова остала юначка дела навешћемо овде
само шта є код Вайхселбурга урадио. Наши добию заповест, да
тераю Французе из Рвацке. Генерал Радивоєвић нареди на тај
посо Милутиновића, и овај одма одвја єдно оделеніе к Люблин.
Нешто Француза пође на Вайхселбург. Милутиновић их суроби,
надбиє и натраг отера, још поћу из ненада на њи напади, те
многое изсече, разбиє и зароби. Али се наскоро ту сва франуска
и талијански сила склопи састоећи се из много илјада войске, и
Милутиновић дође и велику опасност. Али то юнака незбуниє,
ту се тек види, кое какав. Одма он разреди свое страже у найу-
десниимъ местима, и одкуда ће непријатељу највећма дсађивати,
а с осталом четом повучесе у єдну шуму, и стане прекъ єдне чи-
стине, где га непријатељ видити мога свое помке притати, да
прелазе преко у другу шуму, а заповеди, да густиномъ шуме, где
их немога непријатељ спазити заилазе и опет овамо джу, да опет
чистину прелазе. То гледећи непријатељ помисли да є у силна вой-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNIBR.PS

ска скупљна, те неусудисе наићи, но повучесе натраг. Међу тим стигне и Милутиновићу помоћ, и ту се заметне крвава бой, кои читав дан потраја, где силан Француз изгibe. Кад ту Французе разби, онда добие заповест, ди Вайхслбург отме. Одма га он обседне, па онда у простачко одело преобучен оде сам као невешт чинећи се, те мимо Француски стража све путове и цео Француски положај развиди, па онда вративши се своје разреди, кои ће доле остати, а кои увис ићи, и онда на први јуриш одбиен јуриши и други ред и после 6 сати крвавога и жестока боя отме град и више стотина Француза зароби. После е још неколико дана трајао непрестано бой, где се непрестано Милутиновић славно јуначки отликовао, док није Французе кроз Горицу преко Изонца претерао. У награду и отличие за то велико јунаштво добије крст Марије Терезије и постане Генералмајором претекавши 80 стариј обрштера.

Одавде буде послат Милутиновић у Далмацију, која још сва у Француским шакама бияше. Чим наши у Далмацији чуше, да е Милутиновић дошо, да их ослободи, одма сви сложено устану и јуришом напољ из Задра Милутиновићу дођу, посекући све Французе, кои им се противише; те тако се мора одма други дан Задар предати. После отме Милутиновић и Каstellнове и Дубравник и Пераст и Котаре и Будву и тако целу Далмацију цару поврати. У томе се и мир учени и Милутиновић добије за више свои храбри другова Леополдове крстове и многе колајне, а сам буде наређен за военог гувернатора целе дубравачке и арбанаске земљ. Онда хтеше Дубровчани своје старо самовластие поновити, али их Милутиновић своим благим и вештим начином умири и задовољи, и онда постане бароном г 1815, Фелдмаршаллајтнантом и господаром пешачког полка бр. 54. Г. 1836 заиште се због старости и слабости у мир и те године после кратког боловања 7. Нов. умре у 70. г. врсна живота, а 50 верне службе цару.

Милутиновић е био осреднѣ величине, плав, имо е велике обрве, био е силно — и мудроречит, великодушан, брз а сталан у сваком решенју особито пред непријатељм; у служби е био строг, праведан а неуморан; нѣгове заповести билесу кратке и јасне, и ко их точно извршио није, тај е зло пролазио. Он е своје војнике и другове јако любии и сваки терет с' њима сносио, за њи се старао као рођени отац, он их е храбрио и поносом србског имена и јуначства задисао, он е чешће с' њима и шалу проводио, и сви су имали толику веру на нѣга, да су држали, док е он међу њима, да их нико надбити неможе, зато е Милутиновић

много реда са 500 свои другова више израдио, него други са толико иљада; притоме је био велики родољубац, који је свој език и веру любиио и у њима до смрти тврди и непоколебиви остао.

Нележи на младо сено.

Један сиромаш човек и његова жена дођу под ноћ у неко село и уђу у прву кућу па замоле, да их приже на козак. Газда их прими и они оду па онај дан с' ливаде довежено још и неосушено сено мало разврзу и легну па заспе. Кад јутро освану и сунце високо одскочи, ал оних двоје неустају. Газда оде и стане их звати, ал они се неоздзивају, он их узме једно па друго дрмати, али се они небуде, газда стане слушати да види јесу ли живи, и у великом чуду увери се, да су обоје мртви. Одма отрчи лекару и овај после узалудног покушаванја да их у живот пробуди најпосле виде да су обоје од онога јакога задая од младог сена капљом ударени умрли.

Тичар.

Шећући по пољу наиђе учитељ с' децом на једног човека који је тице ватао. Деца застану да виде како онај тице из мреже вади и у кавезе меће, све тице младице, које по кавезу скакаше као поплашене тражећи да се ослободе. — То су све саме младице рекне учитељ, а где су ти маторке? Маторке су мудре, одговори тичар, па се недају преварати, оне се чувају и неће ни близу мреже ни кавеза да дођу, а младице које се маторки држе сретно прођу, само се ове луде ухвате, које неће да пазе на маторке. — Деца погледе једно на друго, а учитељ дода: Чусте ли, шта рече? Исто је тако и са људима; памтите дакле и сећајтесе, шта каза тичар.

Золџво гњиздо.

Два детета нађу у једном процепу у стени золџво гњиздо. Одма један од њих узме прут и стане по гњизду чагољити, да их истера. Узнемирени золџви излете, па окупе и кривога и некривога, и макар да се обојица бранише и бегаше золџви обојицу тако люто избоду, да онај један од тешки болова после неколико дана душу предати мораде, а други люто изсаканен дуго времена знаке свога несташлука на себи ношаше.

ПРИВРЕМЕНО УПУТСТВО ЗА ДИСТРИКТУАЛНЕ НАДЗИРАТЕЉ
ИСТОЧНО ПРАВОСЛАВНИ ОСНОВНИ ШКОЛА.

Наредба краља угар. Наместничества од 10 (22) Јуниа 1863.
бр. 47015.

(Продуженъ.)

ж) При свршетку даде јавно прочитати имена ученика и ученица сваког школског разреда, кои су најприлѣжнији били и најболѣ се владали и обдари их поклонима, ако има какви. Похваливши најприлежније ученике дистриктуални надзиратељ школски, ако за добро нађе, дае прочитати имена они ученика, кои су озбиљни укор заслужили са осведочене немарности у посеђаваню школе или са рђавог владаня свога.

Примети ли да е све у добром реду, то похвали и ободри децу, учитељ, свештенике, светског школског старатеља, обштинске поглаваре и родитељ. Примети ли какав недостатак у напредованю или владаню, и ако се из записника за прилежност уверио, да е томе узрок слабо посеђаванѣ школе, то по томе свое опомене управља.

и) После тога по свршеној молитви разпусти децу и договара се са представницима обштинским, койма особито ако примети неуредно посеђаванѣ школе важност школе топло препоручуе.

к) Затим пита местног управитеља школског, патрона или нѣговог заступника, местног старатеља школског и поглаваре обштинске, дали имаю шта приметити о школи или о учительима или да ли се могу што потужити на учителѣ. Исто тако саслушава он и учителѣ, њи по заслуги похвалюе, или ако е нужно опомињѣ и поучава или им по извиђеном станю школе и по каквоји тужбе, кое су против њи подигнуте, изпуњавањѣ њиови дужности на срце меће. У обште старасе дистриктуални надзиратељ школски да добро школе своим присуством подпомаже и да све опажене недостатке најкраћим путем уклони. На последку прегледа школско зданіе у свим саставним деловима и предлага нужне поправке.

л) Све оно, што е или изравнано или за кое се већ постарало или што е за даљи извештај сходно уводи дистриктуални надзиратељ школски у свой записник о визитацій, кои он присуствуюћим лицама, у колико се то сваког члана тиче, прочита и од њи га подписати дае.

м) Будући да добар обстанак школе поглавито зависи од заедничке радиѣ местног управитеља и учителя, то ће он употребити прилику визитације њ на то, да се с овима поединце договара о свему ономе, што е сходно цели за подизанѣ и подпомаганѣ школе.

и) Свое записнике за визитацию употребиће дистриктуални надзиратељ школски за састављањѣ потребни таблица о школском станю, кое има сваке године заедно са своим известіем конзисторіј послати, којом приликом неће пропустити, изврстну радию надзиратељског и учительског персонала и за више уваженѣ и признанѣ явити.

о) Известіе о опаженим већим недостатцима, нетреба да одлаже до годишнѣг известія, него треба одма надлежном месту до знания да стави.

За визитацию сваке школе добија дистриктуални надзиратељ из благодјелнице црквене обштине награду од 2 фор. а. вр. и слободац подвоз, коју

ће му награду конзисторија кад прими његово известје о школској визитацији, асигнирати код дотичне црквено-общтинске касе.

§. 11. Ако каква общтина замоли, да за себе школу подигне, или ако се тиче разширења или уређења једне већ постојеће школе, определена плате или уписивања ил' исписивања једног места од школе, то ће дистриктуални надзиратељ школски заједно са политичном власти у овом случају пужну местну комисију предузети, и своје предлоге на основу постојећи школски прописа и точно уважени местни околности конзисториј поднети.

§. 12. Дистриктуални надзиратељ школски неће пропустити своју позорност обратити на неговањ воћа и друге врсте пољодјелства у школама; на умножавањ школски књижица и обдаржавањ учитељски састанака, где ће он обично лично председавати; и он ће сва сходна средства употребити да учитељски ред свог дистрикта до изредног степена подигне.

§. 13. У погледу на приватне школе свога дистрикта стараће се, да ове границу свога права не прелазе и да постојећим школским законима одговарају.

§. 14. Он ће ревнителъ, добротворе за своје школе тражити и њихове заслуге надлежном месту до знања стављати.

§. 15. Његовом особитом старану препоручују се такође недељне и шегрске школе, које он, где год непостоје, увести има, и коих редовно обдржаванъ нагледати има. За обучавањ глуве неме и следе деце свога дистрикта има нужна расположења учинити или надлежном месту предложити, и оне свештенике и учитељ, кои су се с успехом на воспитанъ ове деце одали, поименце јавити.

§. 16. Налоге конзисторија као и политични власти и краљѣв. намештничства, које за школске ствари излазе, има дистриктуални надзиратељ школски у посебну књигу стављати (књига за нормалне) и оне налоге кои му ради даљг обављња дођу, точно објавити и на њихово испуњавањ мотрити.

§. 17. У обще треба да има на уму да се у свима спољашним и економским стварима народни школа има обраћати на политичне власти, напротив у унутрашњим, поучнопедагожким делма на своју конзисторију, коим властима треба такођер да и сва прописана повремена известја на време шиљ. Да би његова известја и писма пошта бесплатно одправљала, има на свакој адреси ставити ове речи: „у школским стварима“.

§. 18. За све своје званичне послове и школске ствари има дистриктуални надзиратељ школски водити пословни записник са текућим бровевима ексхибита, кои сваке године завршити и за долазећу школску годину опет са бровем 1. започети треба. Школска акта треба да скупа, и у добром реду да чува.

Школске вести.

ШТАТИСТИЧНИ ПОДАТЦИ, о србској народној школи у даламатинској дијецези: По званичном извештају има у Д. Д. на 12985 правосл. домоваса 84409 душа у 29 парохија 29 народни школа, између њих је само 1 одлучена женска, све остале помешане; главне нема шведне. У ово 29 школа има 740 деце, и над њима 9 дистрикуални и 17 мирски местни надзиратеља, 28 катехета, 31 учитељ и 1 учитељка. У 18 школа учисе само србски, а у 11 србски и талијански. Найвише је школа у которском и задарском дистрику. Свештенство се око ови школа својски заузимило, и оне су ово 12 последњи годна од како су нове бечке школске књиге уведене врло лепо напред поступиле. Ваљало би само плате учитељима побољшати, и учитељ болѣ за овај чин спремити.—

ПОКЛОНЉНЕ ШКОЛСКЕ КЊИГЕ. По званичном извештају поклонила је бечка цк. дирекција школски књига на сиромашну децу прошле године: немачки књига 100,554 комада, србски 10,633, рвацки 20,634, словенски 16,250, русински 6775, полски 12,846, чески 43440. румунски 4074, мађарски 1183, талијански 26,529, и еврейски 58; окром тог поклонила је други књижица: немачки 320, србски 287, хрвацки 181, словенски 399, русински 179, полски 391, чески 285, румунски 272, мађарски 388, талијански 356 и еврейски 68; а продала је: немачки 639,413, србски 36,605, хрвацки 64,438, словенски 53,827, русински 33,263, полски 110,970, чески 105,699, румунски 14,637, мађарски 14,591, талијански 232,265, и еврейски 4661.

Приметити имамо, да су ове све књиге продате и поклонјене ван Угарске, почем се у Угарској само књиге у крај. угар. свеушлиштној печатни шташапане продавати смеду а друге не, а поклоне ова дирекција још није наредила.—

ЗАНАТЛИСКА ШКОЛА У БРНУ. Год. 1852 завела се у Брну вечерња школа за шегрте, где се у 2 недељни часа учило: Читанѣ, Писанѣ, Рисанѣ, Рачун, Геометрија, Физика и Хемија. У ту је школу мало по мало све више шегрта врвило, док се није у праву занатлиску школу развила. Данас се састоји та школа из два курса: приправног и правог. Приправни траје две а прави три зиме. У приправном учисе окром науке христ. читанија и писанија: Геометрија и Аритметика, почетци Физике, линеарно и слободне руке Рисанѣ, свако по 2 часа на недељу. Прави курс подељен је на 4 струке: архитектску, машинистку, тикачку и хемичку. У архитектској учисе: Алгебра и Геометрија, популарна Физика, скиданѣ планова, Архитектура и Рисанѣ архитектоничко, свако по 2 а Рисанѣ 7 часа на недељу. У струци машинисткој учисе: наука о машинама, Геометрија, Алгебра и Рисанѣ свако по 3 часа. У струци тикачкој учисе: Рисанѣ, наука о манипулацији, о прављенју мустри свако по 2 часа. У струци хемичкој учисе: Хемија и Фарбардук свако по 3 часа. Окром ових струка учисе ту: просто и двоструко књиговодство, наука о меницама, штилистика, наука о погодбама и национална економија. Прошле год. било је 1250 слушатеља. Сви који ову школу прођу отличују се знатно у својим занатима од оних, који је неуче, и напре-

дуо далеко болѣ. Сви се фабриканти грабе, за ове шегрте и кафе. Славн добио одма лепо ухлебленѣ код паровоза и у трговачким писарницама. —

ШКОЛСКЕ БИБЛИОТЕКЕ. Школски одбор варошког представничства у Прагу наредио ѣ, да се одсад из варошки прихода сваке год. нека сума наваца школама у помоћ даѣ на набављањѣ школски библиотека; а окром тога наредио ѣ да се одма установи комунска библиотека за учителѣ. —

ПЛАТЕ УЧИТЕЛЬСКЕ. Варош Брн у Моравској преустроила ѣ плате свои учителя овако: Учителѣ на главној школи добиваю 700 фт. а на тривиалним 600. фт. Свима учителѣма повишуѣ се плата после 6 година ревностне службе са 50 фт. и то дваред тако, да оних плата после 12 год. изађе на 800 фт. а ових на 700 фт. За подучителѣ наређена ѣ плата од 300 фт. и повишавањѣ свако 6 год. са 50 фт. док недође до 500 фт. —

БЕЛЕШКЕ О ВЕКУ СВЕШТЕНИКА И УЧИТЕЛЯ. На 100 у год. 1861, 1862 и 1863 умрли свештеника и учителя у Саксонској изашли су по есапу ови бровви: Век од 100 свештеника ускупа узет изнео ѣ 6302 год, а од 100 учителя само 5391, дакле са пуно 1000 год. мањѣ. Средњи број година код свештеника био ѣ 63 близу 64, а код учителя 53 близу 54, дакле са 10 мањѣ: Од 100 свештеника умрло ѣ 2 од 30 до 40 г., 12 од 40 до 50 г.; 52 од 50 до 60 г.; 24 од 60 до 70 г.; 26 од 70 до 80 г.; 4 од 80 до 90 г. а од 100 учителя умрло ѣ 8 од 20 до 30 г.; 15 од 30 до 40 г.; 14 од 40 до 50 г.; 25 од 50 до 60 г.; 25 од 60 до 70 г.; 11 од 70 до 80 г. и 2 преко 80 г.; умрло ѣ дакле учителя пре 40-е године 23%, а свештеника сомо 2%. —

ГЛАВНА ШКОЛА У ГРАШЛИЦУ У ЧЕСКОЈ. Ова школа, која ѣ тек пре четир године основана разширила се до данас на 8 класа, 4 мушке и 4 женске. — На ной ѣ зоведена недељна школа, где су недељоколци на више разреда поделѣни и ков 5 учителя уче, троица мушку, а двоица женску децу. Найвише ученика ягме се на науку рисаня. — За душевно изображенѣ и оне редовне и ове недељне деце заведена ѣ прошле год. школска библиотека, која ѣ на 220 комада одобрани књига за забаву и науку деце порастла. При сбиранию библиотеке ние ни на изображанѣ учителя заборављѣно, тако да у нѣој и за ову струку најодабрании педагогички и методички књига има. Библиотеку ову набавляю учителѣ сами даваюћи на ту цел повремено певачке и музикалне забаве. — Зарад телесног изображанѣ деце заведена ѣ прошле год. гимнастика, на кою ѣ цел варош драговољно потребите справе набавила и едно лепо место одредила, где се деца на лепом времену отворено, а на рђавом под кровом играю. — На истой тој школи заведена ѣ прошле год. и певачка школа а ове год и музикална око чега се учителѣ са особитом ревносту заузимлю. Овоме ѣ последнѣм найвише повода дао едан ревности грађанин, кој ѣ на ову цел фундацію од 50 фт. на год. за учителя музике и певаня основао. —

Лист овај излази месечно триред: сваког 10, 20 и последнѣг.

Цена ѣ на целу год 4 фт. на по год 2 фт.

Изд. и уређуѣ Др Ђ. Нагошевић. — Штампa кралѣв. угар. свеучил. печатња.